

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Wieringermeer- dijk - Omgelegde Stonteldijk

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

8 december 2009 / rapportnummer 2335-40

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) heeft het voornemen de Wieringermeerdiijk en de Omgelegde Stonteldijk in de Wieringermeer te versterken. Voor de besluitvorming over het dijkversterkingplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Gedeputeerde Staten (GS) van Noord-Holland zijn het bevoegd gezag in deze procedure.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een ontwerpdoelstelling gebaseerd op de mogelijke randvoorwaarden en omstandigheden in 2065 en een motivering van de keuze voor het ontwerp;
- een beschrijving van de milieueffecten zowel in de realisatiefase als de eindsituatie;
- een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) gebaseerd op maximale ontwikkeling en versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie;
- beschrijving van de effecten op het Natura 2000-gebied IJsselmeer van het voornemen in het algemeen en de aanleg van een vooroeverdam in het bijzonder;
- een publieksvriendelijke samenvatting van het MER, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie meer in detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND EN DOEL, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond en doelstelling

De startnotitie geeft een duidelijk beeld van de achtergrond en doelstelling van het voornemen. De beide dijken voldoen niet meer aan de geldende randvoorwaarden voor het veiligheidsniveau.² Uit toetsing in 2005 is gebleken dat het veiligheidsprobleem uitsluitend de steenbekleding aan de IJsselmeerkant betreft. Deze scoort onvoldoende op het weerstaan van de maatgevende golfbelasting. Versterking van de dijken is daarom noodzakelijk. De doelstelling van het voornemen is de dijken zodanig te versterken dat zij voor de eerstvolgende 50 jaar aan de veiligheidsnormen uit de Wet op de waterkering (Wwk) voldoen. Dit houdt in: een toekomstvaste dijkversterking, voldoende robuust en flexibel, waarbij rekening wordt gehouden met toekomstig beleid (met na-

---

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

² De Wet op de waterkering verplicht de dijkbeheerders elke 5 jaar te toetsen of waterkeringen nog aan de normen voldoen.

me klimaatbeleid) en technische onzekerheden. Het op te stellen dijkversterkingplan moet voldoen aan de ontwerprandvoorwaarden geldend voor de situatie in 2065 (50 jaar na 2015).

Geef in het MER inzicht in de, volgens huidige inzichten geldende, hydraulische randvoorwaarden voor het jaar 2065. Bepaal hieruit de bijbehorende ontwerpcriteria en toets op basis daarvan voor alle bezwijkmechanismen in welke mate de dijken in 2065 nog voldoen aan de gestelde veiligheidsnormen. Maak aan de hand van deze analyse een gemotiveerde keuze voor de te hanteren ontwerprandvoorwaarden. Betrek hierbij ook de onzekerheden als gevolg van (beleid)ontwikkelingen en de mate waarin tot een toekomstvast³ ontwerp kan worden gekomen.

2.2 Beleid

In paragraaf 2.4 van de startnotitie staan het internationaal, nationaal en regionaal beleidskader helder omschreven. Geef in het MER aan tot welke uitgangspunten en randvoorwaarden deze kaders leiden en wat de consequenties daarvan voor het voornemen zijn. Besteed daarbij in ieder geval aandacht aan:

- de beleidsnota IJsselmeergebied uit het ontwerp Nationaal Waterplan;
- (ontwerp) Structuurvisie Noord-Holland;
- stand van zaken (ontwerp) beheerplannen Natura 2000 voor het IJsselmeer;
- nota Natuurbeleid 2005 'Noord-Holland Natuurlijk!';
- het wateraanvoerplan van het HHNK.⁴

2.3 Te nemen besluit(en)

De startnotitie geeft aan dat het dijkversterkingsproject is opgenomen in het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma. In het kader van de Wwk is een goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland nodig. Na het goedkeuringsbesluit geeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat een subsidiebeschikking af voor de financiering van het project. Geef in het MER aan welke overige vervolgbesluiten nodig zijn.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De Commissie maakt uit de startnotitie op dat de geconstateerde problemen aan de beide dijken uitsluitend van technische aard zijn en zich met name concentreren op de buitenbekleding van het talud. De oplossingsrichtingen en mogelijk onderscheidende alternatieven zijn daarmee ook beperkt.

Door de lengte van de dijken zal de dijkversterking echter omvangrijke werkzaamheden met zich meebrengen.⁵ Beschrijf in het MER de activiteiten in de

---

³ Voldoende robuust en flexibel voor eventuele aanpassingen op langere termijn.

⁴ Het plan voor het realiseren van maximaal drie inlaatconstructies in de Wieringermeerdiijk ter vervanging van de ca. 60 in de dijk aanwezige particuliere hevelconstructies.

realisatiefase (aanleg, inrichting) zo uitgebreid als nodig is om de effecten in beeld te brengen. Besteed daarbij in het bijzonder aandacht aan de bekledingsvarianten, de hergebruikmogelijkheden van vrijkomend bekledingsmateriaal en stortsteen en de bestemming van niet bruikbare materialen.

3.2 Alternatieven

In de startnotitie wordt uitgegaan van drie alternatieven:

- versterken of vervangen van de huidige bekleding, beperkt tot het buitendijkse talud;
- aanleggen of verhogen en verbreden van de stortsteenberm aan de teen van de dijk;
- aanleggen van een vooroeverdam.

Uiteindelijk wordt gekozen voor één alternatief per dijk. De Commissie adviseert in het MER ook in te gaan op mogelijke combinaties van alternatieven per dijk en het MER te gebruiken als ontwerpinstrument om te komen tot een optimaal ontwerp voor de beide dijken.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

De startnotitie geeft nog geen aanzet voor een mma. De Commissie adviseert om een mma te baseren op maximale ontwikkeling en versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie. De Commissie stelt voor om vooral aandacht te besteden aan:

- optimale bijdrage aan de realisatie van de instandhoudingdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer;⁶
- het versterken van de droge ecologische hoofdstructuur (Robbenoordbos en Dijkgatbos);
- het versterken van (robuuste) ecologische verbindingen;
- de mogelijkheden voor hergebruik van beschoeiingsmateriaal, met name van de Doornikse steen⁷.

3.4 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Neem hierbij de effecten van de ontwikkeling van het Wieringerrandmeer als scenario mee.

---

⁵ Zo is tijdens het locatiebezoek dat de Commissie bracht op 4 november 2009 genoemd de afvoer van 80.000 ton steen.

⁶ Het IJsselmeer wordt naar verwachting voor 2010 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. Nu is het gebied wettelijk beschermd als Vogelrichtlijngebied en Habitatrichtlijngebied.

⁷ De Doornikse steen is een zeldzame steen waarvan de mogelijkheden voor hergebruik afhangen van de omvang en de staat waarin de steen verkeert. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Dhr. H.J. Tolboom.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

Ga in het MER uit van een breder afwegingskader dan in de startnotitie genoemd voor verschillende bekledingstypen van de dijken. Betrek hierbij ook:

- de natuurlijkheid van het materiaal;
- de duurzaamheid van de materiaalkeuze;
- de golfoploop en golfoverslag;
- esthetische aspecten;
- ecologische aspecten;
- cultuurhistorische aspecten.

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen effecten in de aanlegfase en in de beheerfase.

Gebruik zoveel mogelijk objectieve beoordelingscriteria bij het beschrijven van de milieugevolgen, in kwantitatieve of kwalitatieve termen. Geef, indien dit niet mogelijk is, duidelijk aan wanneer subjectieve criteria zijn gebruikt. De criteria dienen zodanig te zijn dat daarmee zo breed mogelijk de verschillen tussen de alternatieven in beeld worden gebracht. Vergelijk in het MER de alternatieven op basis van doelbereik en milieugevolgen, zoveel mogelijk op basis van kwantitatieve informatie.

4.2 Bodem en water

4.2.1 Bodem

Geef in het MER aan:

- de effecten van het voornemen op de mogelijke (water)bodemverontreinigingen (o.a. waterbodem Zuiderhaven). Ga na of een eventuele sanering gecombineerd kan worden met de voorgenomen dijkversterking;
- de zettinggevoeligheid van de bodem en de zettingen die kunnen optreden bij de aanleg van de vooroeverdam, inclusief de consequenties daarvan voor de aanleghoogte;
- de hoeveelheden en typen bekledingsmateriaal, stortsteen en overige materialen met onderscheid in nieuw aan te voeren en her te gebruiken materiaal.

4.2.2 Water

Beschrijf de huidige en toekomstige grondwatersituatie in het gebied in termen van kwelintensiteit, grondwaterstanden en zoutgehalte van het kwelwater. Analyseer per alternatief of, en zo ja, in welke mate, de grondwatersituatie zich zal wijzigen.

Besteed in het MER aanvullend op het gestelde in de startnotitie aandacht aan de aanwezige (geo)hydrologische situatie en de mogelijke veranderingen daarin bij aanleg van een vooroeverdam. Denk daarbij met name aan het oppervlaktewatersysteem⁸ achter de mogelijk te realiseren dam.

---

⁸ Waterstanddynamiek, stroming, waterkwaliteit en waterbodem, in relatie tot de vegetatieontwikkeling.

4.3 Natuur

4.3.1 Algemeen

Beschrijf in het MER het ecosysteem in het studiegebied en betrek daarin de geomorfologie en hydrologie van de dijkzone. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga na of de voorgenomen activiteit gevolgen kan hebben voor de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Besteed daarbij ook aandacht aan het beheer van de vegetatie op de dijk. Het MER moet naast inzicht in de effecten van het voornemen ook inzicht bieden in de tijdelijke of blijvende gevolgen van grondwerkzaamheden, transport en tijdelijke opslag.

Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen⁹ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

4.3.2 Gebiedsbescherming¹⁰

In paragraaf 4.3.1. van de startnotitie staat helder omschreven welke effecten van het uitvoeren van activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur worden onderzocht. Geef naast de instandhoudingdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer eveneens aan:

- of er sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de landelijke staat van instandhouding¹¹;
- de huidige relatieve betekenis van dit gebied voor de verschillende soorten en habitats;
- de begrenzing van het plangebied;
- de afstand van de voorgenomen activiteit tot het beschermde gebied.

Beschrijf de mogelijke invloed van de alternatieven, al dan niet in cumulatie met andere activiteiten of handelingen. Besteed meer in het bijzonder aandacht aan de kansen voor de instandhoudingdoelstellingen die het aanleggen van een vooroeverdam met zich meebrengt.

4.3.3 Soortenbescherming¹²

De startnotitie geeft een goede aanzet voor inventarisatie en onderzoek. Beschrijf in het MER welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.¹³ Ga in op de mogelijke gevolgen van

---

⁹ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding en versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking.

¹⁰ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de Natuurbeschermingswet 1998 en de specifieke gebiedsbescherming.

¹¹ Zie de profielendocumenten van LNV.

¹² Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹³ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrictlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

het voornemen voor deze beschermde soorten¹⁴ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats.¹⁵ Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.4 Woon- en leefmilieu, landschap en cultuurhistorie

De startnotitie geeft een goede aanzet voor onderzoek en beoordeling wat betreft de aspecten woon- en leefmilieu, landschap en cultuurhistorie.

5. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

6. EVALUATIEPROGRAMMA

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. De Commissie adviseert om in het MER reeds een aanzet te geven voor een evaluatieprogramma en daarbij een verband te leggen met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

---

¹⁴ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland

Besluit: Goedkeuring van het dijkversterkingsplan op grond van de Wet op de waterkering door Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 12.2

Activiteit: Versterking van de Wieringermeerdijk en de Omgelegde Stonteldijk, zodanig dat zij voor de eerstvolgende 50 jaar aan de veiligheidsnormen uit de Wet op de waterkering voldoen

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Wieringer Courant en het Noord-Hollands Dagblad - editie Den Helder van: 9 oktober 2009

ter inzage legging startnotitie: 9 oktober tot en met 20 november 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 7 oktober 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 8 december 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

dr. J. Renes

ir. J.S. Rus

D. Spel (secretaris)

ir. R.F. de Vries

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Dijkversterking Wieringermeer - Omgelegde Stonteldijk

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het voornemen de Wieringermeerdijk en de Omgelegde Stonteldijk in de Wieringermeer te versterken. Door versterking kunnen de dijken voor de eerstvolgende 50 jaar weer aan de veiligheidsnormen uit de Wet op de waterkeringen voldoen. Voor de besluitvorming over het dijkversterkingplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage gevolgd.

ISBN: 978-90-421-29085

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

